

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKIRODALMI MŰ JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-07/10

A Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság megkeresése

A rendőrség által feltett kérdések

A Szerzői Jogi Szakértői Testület részére a T. M. Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztálya benyújtotta egyrészt (2.1.) a D. I., F. A. és K. V. J. által alkotott „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” c. tanulmányt (ARTISJUS-tanúsítvány száma 010319005T, kelte 2001. március 19.), – a továbbiakban tanulmány – másrészt (2.2.) a T. M. K. I. Kht. TTFC/DD-512/2003. számú pályázatának másolatát. A pályázat a Decentralizált Térség- és Település-felzárkóztatási Célelőirányzat támogatásának elnyerése céljából készült, témája: „Játék és taneszköz klaszter a Dél-Dunántúlon” – a továbbiakban pályázat.

1. Szakértői módszerekkel állapítsák meg, hogy a T. M. K. I. Kht. 2.2. pontban körülírt pályázatában felhasználásra került-e a 2.1. pontban jellemzett, F. A., D. I. és dr. K. V. J. szerzők által „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” címmel készített mű vagy annak valamely része!

2. Amennyiben a 2.1. pontban jellemzett mű vagy annak valamely része felhasználásra került a 2.2. pontban körülírt pályázatban, azonosítható módon jelöljék meg a felhasznált szövegrészek származási, alkalmazási helyét, terjedelmét és tartalmi súlyát!

3. Amennyiben a 2.1. pontban jellemzett mű vagy annak valamely része felhasználásra került a 2.2. pontban körülírt pályázatban, a felhasznált szövegrészek terjedelme és tartalmi súlya a hazai szerzői jogi védelem gyakorlatában tekinthető-e a szerzői jogok megsértésének, plágiumnak?

4. A vizsgálat tárgyával kapcsolatban terjesszék elő önálló észrevételeiket, megállapításait!

Az eljáró tanács véleménye

A fentebb említett anyagok figyelembevételével a rendőr-főkapitányság által feltett kérdésekre az eljáró tanács az alábbi válaszokat adhatja.

Ad 1. A tanulmány és a pályázat összevetése alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a pályázat szövegében felhasználásra került a tanulmányban szereplő szövegrész.

Ad 2. A tanulmány egy négyoldalas és egy tizennégy oldalas, „Előterjesztés” alcímet viselő részből áll, amelyeknek az első három oldala gyakorlatilag azonos. Ebben található az a szövegrész, amelyek a pályázat „Pályázati adatlap” című részének 10. pontjában („A beruházás/projekt indokoltságának, a létesítmény várható igénybevételének, kihasználásának bemutatása”) is szerepelnek, a 11/28. oldal legutolsó bekezdésében és a 12/28. oldal felső felében „Általános megközelítés” alcím alatt. A pályázat anyagában tehát a tanulmányból átvett szövegrész összesen kb. egy A4-es oldal felét teszi ki, miközben a pályázat egészének bemutatott anyaga (mellékletekkel együtt) kb. 90 oldal.

Ad 3. A pályázat fent említett kb. 90 oldalas anyagában közelítőleg hét A4-es oldal tekinthető szerzői alkotásnak, s ennek része a tanulmányból átvett fél A4-es oldalnyi terjedelmű szövegrész. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 18. §-a értelmében a szerző jogosult engedélyezni művének mindenfajta és minden egyes felhasználását.

A szerzőnek ezt az engedélyezési jogát az Szt. – az idézés esetét kivéve – nem köti sem pozitív, sem negatív értelemben a felhasznált mű vagy műrész terjedelméhez, csak a felhasználás tényéhez. A szerzői mű engedély nélküli felhasználása tehát a ténylegesen felhasznált műrészlet terjedelmétől függetlenül jogsértő. Idézésről a konkrét esetben nem lehet szó, mivel az Szt. 34. § (1) bekezdése szerinti szabad felhasználásként való idézés feltételeinek a szóban forgó átemelés nem felel meg, tehát ez a szabály nem alkalmazható rá.

Ad 4. A rendőr-főkapitányság a fentiekén kívül eljuttatott még a Szerzői Jogi Szakértői Testülethez három fűzős dossziét, amelyekben a kolosterek létrehozásával kapcsolatos gazdasági tanulmányok – szerzői művek – találhatóak, azonban egyikben sem szerepel a tanulmány egyetlen részlete sem.

Dr. Hajagos Éva, a tanács elnöke
Marácziné dr. Mann Judit, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

ÉPÍTÉSI TENDERTERV FELHASZNÁLÁSA KIVITELI TERVKÉNT

SZJSZT- 04/10

A Békés Megyei Bíróság megkeresése

A bíróság által feltett kérdések

1. A közbeszerzési eljárásban a kivitelező kiválasztása érdekében folytatott versenytárgyalások keretében felhasznált műszaki vállalkozási vagy más módon tenderterv, amely a kiviteli terv követelményeinek megfelelő színvonalú és részletezettségű tervdokumentáció, változatlan formában alkalmas-e kiviteli tervként történő felhasználásra? A jogszerű felhasználáshoz szükséges-e a tervező hozzájárulása? Az engedély nélküli felhasználás megvalósítja-e az Szjt. 18. §-a szerinti többszörözést, és ennek következményeként sérül-e a szerzőnek a mű felhasználásához fűződő kizárólagos joga?

2. A felperes megsértette-e a Magyar Építész Kamara Etikai-Fegyelmi Szabályzatának 7.6. b–c pontjaiban foglalt rendelkezéseket azáltal, hogy a J. L. által készített tenderterveket az épület kivitelezésére úgy használta fel, hogy a terv szerzőjétől a felhasználásra engedélyt nem kért és nem kapott.

3. A közbeszerzési eljárásban kötött kivitelezési (építési) szerződés teljesítésére a tenderterv szerzőjének bevonása a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.) 10. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel, a Kbt. 88. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szerződés érvénytelenségét eredményezi-e? A közbeszerzési eljárás szabályai kizárták-e, hogy a felperes a tenderterv szerzőjéhez közvetlenül forduljon a felhasználáshoz való hozzájárulás megszerzése érdekében. Ilyen esetben mi a helyes és törvényes eljárás? Jogszerűen mellőzhető volt-e a felperes részéről a minden munkarészre kiterjedő kivitelezési tervdokumentáció elkészítése, és helyette a J. L. által készített tenderek felhasználása a szerző engedélye nélkül?

Az eljáró tanács szakvéleménye

A szakvélemény szempontjából releváns tényállás

J. L. építész 2003. évben építési engedélyezési, majd 2006. évben közbeszerzési eljárásban történő felhasználásra vállalkozásba adási tervdokumentációt (ún. tendertervet) készített B. község megrendelésére az általános iskola rekonstrukciójához és bővítéséhez. A tenderterv elkészítéséről szóló vállalkozási szerződés tartalmazza, hogy a dokumentáció csak a szerződésben foglalt cél megvalósítására használható fel.

A közbeszerzési eljárásban a felperes B. J. építész által vezetett cég nyerte el az épület megépítésének kivitelezési munkáit. A felperes nyilatkozata szerint a szerződéskötés során

tájékoztatta a megbízót, hogy a közbeszerzési törvény összeférhetlenségi szabályai miatt csak a megbízó adhat megbízást J. L.-nek továbbtervezésre, de a megbízó nem kívánt ilyen megbízást adni, sőt megtiltotta a kapcsolatfelvételt az addigi tervezővel.

A felperessel megkötött szerződés 13. pontja értelmében „A szerződés tárgyát képező tervekre kiadott engedélyeken felül, amelyeket a vállalkozónak az ajánlati dokumentumokkal együtt rendelkezésére bocsátott a megrendelő, minden további szükséges tervet, szakhatósági engedélyt, és jóváhagyást a vállalkozónak magának kell beszereznie az illetékes hatóságoktól, saját költségére.” A szerződés 28. pontjában utalás történik a kiviteli tervekre is, amely szerint „A vállalkozó a későbbiek során nem hivatkozhat a kiviteli tervek és az engedélyes, illetve ajánlati tervek közötti eltérésekre.”

A felperes úgy nyilatkozott a perben, hogy építészeti kiviteli tervdokumentáció nem készült, csak szakági kiviteli tervek, mert az építész tendertervek olyan mélységűek voltak, hogy azok alapján minden szükséges építészeti anyag beszerezhető, a kivitelezés elvégezhető volt. A felperes a kivitelezés során a liftakna méretét megváltoztatta, továbbá az építési engedélyezési tervdokumentáció oltóvízellátásra és a falı tűzcsapok létesítésére vonatkozó fejezetét újratervezte.

J. L. panasszal fordult az ügyben a Békés Megyei Építész Kamara Etikai-fegyelmi Bizottságához, amely az eljárást megszüntette B. J. ellen, majd a panaszos fellebbezésére a Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi Bizottsága az első fokú határozatot megváltoztatta, és B. J.-t büntetéssel sújtotta. A határozat ellen B. J. a Békés Megyei Bírósághoz fordult, amely a Szerzői Jogi Szakértő Testületet rendelte ki szakvélemény adása céljából.

Az ügyben irányadó rendelkezések

Az 1998. január 1-jétől 2007. december 31-ig hatályos 45/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építészeti-műszaki tervdokumentációk tartalmi követelményeiről a 13. § (4) bekezdésében így rendelkezik: „A közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó vagy a (3) bekezdésében meghatározott jellemzőket meghaladó építmény építése esetében minden munkarészre kiterjedő kivitelezési tervdokumentációt kell készíteni, mely az építők, szerelők, gyártók számára a megvalósításhoz szükséges és elégséges minden közvetlen információt, utasítást tartalmaz, továbbá tanúsítja az építési engedélyezési és az ajánlatkérési műszaki dokumentációban részletezett követelmények teljesítését.”

2003. évi CXXIX. törvény a közbeszerzésekről (a továbbiakban: Kbt.) 10. § (1) bek.: „A közbeszerzési eljárás előkészítése, a felhívás és a dokumentáció elkészítése során vagy az eljárás más szakaszában az ajánlatkérő nevében nem járhat el, illetőleg az eljárásba nem vonható be a közbeszerzés tárgyával kapcsolatos gazdasági tevékenységet végző gazdálkodó szervezet (a továbbiakban: érdekelt gazdálkodó szervezet), illetőleg az olyan személy vagy szervezet, aki, illetőleg amely a) az érdekelt gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll;

88. § (1) Az ajánlat érvénytelen, ha c) az ajánlattevő, illetőleg alvállalkozója nem felel meg az összeférhetlenségi követelményeknek (10. §);”

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (a továbbiakban: Sztj.) 1. § (2) bek.: „Szerzői jogi védelem alá tartozik .... k) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve,

13. § A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsontítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.

18. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. (2) ... Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.

29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

67. § (1) A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásolja.”

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A 45/1997. (XII. 29.) KTM rendelet hivatkozott rendelkezése értelmében a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó építmény építése esetében minden munkarészre kiterjedő kivitelezési tervdokumentációt kell készíteni.

Ezt a jogszabályi kötelezettséget nem írhatja felül az a körülmény, hogy az adott tenderterv a kiviteli tervek követelményeinek megfelelő színvonalú és részletezettségű, s esetünkben – az iratok tanúsága szerint, mert a terveket nem látta az eljáró tanács – a tenderterv nem is volt ilyen mélységű. A tenderterv elkészítésére vonatkozó szerződés értelmében J. L. az alaprajzokat M=100-as méretarányban készítette, míg a kiviteli tervek vonatkozó jogszabályi előírás értelmében az alaprajznál a méretarány legalább 1:50.

A felperes többszöri nyilatkozata értelmében nem készültek kiviteli tervek, így az engedélyezési vagy a tenderterv továbbtervezéséről nem beszélhetünk, ilyen cselekedettel a felperes nem sértette meg J. L. szerzői jogait. Jogoszerű felhasználás esetében szükség lett volna az eredeti szerző előzetes hozzájárulására, tekintettel arra, hogy sok esetben a kiviteli tervek kisebb-nagyobb mértékben eltérnek az engedélyezési vagy a tendertervektől, s ez esetben az előzetes hozzájárulás nélkül a mű jogosulatlan megváltoztatása vagy átdolgozása [Sztj. 13. §, 29. §, 67. § (1) bek.] történne. Természetesen gyakran előfordul az is, hogy a kiviteli tervek semmiben sem térnek el az engedélyezési és/vagy tendertervtől, csak részletezik azokat, a kivitelezéshez szükséges műszaki-technikai kiegészítéseket tartalmazzák, s ez esetben

nem beszélhetünk alkotói folyamatról, egyéni, eredeti alkotásról (lásd az SZJSZT 24/07. számú szakvéleményt).

Esetünkben azonban a kivitelezés során a liftakna méretét megváltoztatták, továbbá az építési engedélyezési tervdokumentáció oltóvízellátásra és a fali tűzcsapok létesítésére vonatkozó fejezetét újratervezték, tehát – legalább e lépések miatt – kétségkívül szükséges lett volna J. L. hozzájárulására a tervek módosításához.

Az is egyértelmű, hogy nagyrészt az engedélyezési és/vagy a tenderterv alapján valósult meg az épület, holott a tenderterv elkészítésére vonatkozó szerződés egyértelműen rögzítette, hogy a dokumentáció csak a szerződésben foglalt célra használható fel, azaz a közbeszerzési eljárás lefolytatására. Az Sztj. 18. § (2) bek. értelmében „Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is”, tehát sérült a szerzőnek a mű felhasználásához fűződő kizárólagos joga.

Ad.2. Az eljáró tanács véleménye szerint a Magyar Építész Kamara Etikai-Fegyelmi Szabályzatának 7.6. b) pontja még szigorúbb feltételeket szab, mint az Sztj., amikor kimondja, hogy „Jogosulatlan tervfelhasználásnak, illetve továbbtervezésnek számít az eredeti szerző hozzájárulása nélkül a tervnek további tervfázissá való továbbtervezése, fennmaradási terv készítése, az épület bontási terveinek elkészítése.” E rendelkezést megsértették, amikor részben módosításokat hajtottak végre a terven (lift, oltóvízellátás), illetve elkészítették a szakági kiviteli terveket.

Álláspontunk szerint a szabályzat 7.6. c) pontja nem sérült, mert e rendelkezések az objektum átépítését célzó terv elkészítésére, az eredeti tervek készítőjének jogaira vonatkoznak. Esetünkben az átépítést célzó tervet J. L. készítette, s az nem tárgya az eljárásnak, hogy ő betartotta-e az épület eredeti tervezője vonatkozásában az előírásokat.

Ad.3. A Kbt. 88. § (1) bek. c) pontja az ajánlat és nem a szerződés érvénytelenségéről rendelkezik, amennyiben a 10. §-ban foglalt összeférhetlenségi eset fordul elő. Esetünkben pedig már megkötött szerződésről volt szó, azonban kétségtelen, hogy a 10. § (1) bek. a) pontja értelmében „... az eljárás más szakaszában az ajánlatkérő nevében nem járhat el aki, illetőleg amely az érdekelt gazdálkodó szervezettel ..... munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll”. A felperes előadása szerint ő tájékoztatta a megbízót, hogy szükséges lenne az eredeti szerzőhöz fordulni, de ezt a megbízó nem tette meg, sőt megtiltotta vele a kapcsolatfelvételt. Ügyünknek nem tárgya a megbízó eljárásának vizsgálata, s annak megítéléséhez nem áll rendelkezésre elég adat, hogy a szerzői jog megsértéséért mennyiben felelős a felperes, és mennyiben a megbízója.

Helyes és törvényes eljárás esetében a megbízónak az engedélyezési, valamint a tendertervek megrendelésekor a szerződésben rögzítenie kellett volna azt, hogy az épület rekonstrukciójának és bővítésének megvalósítási szakaszában a tervező milyen feladatokat végez még el és azt, hogyan érvényesül majd a közbeszerzési eljárást követően a tervező szerzői joga.

A kivitelezési tervdokumentáció elkészítésének szükségességéről az 1. pontban már írtunk, a részletes tendertervek e dokumentációt jogszerűen nem pótolhatják.

*Dr. Vékás Gusztáv, a tanács elnöke
Dr. Győri Erzsébet, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: dr. Legeza Dénes

TÉRKÉPÉSZETI MŰVEK GYŰJTEMÉNYE ISKOLAI ATLASZBAN – A PLÁGIUM MEGÁLLAPÍTHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSE

SZJSZT-24/11

A Szegedi Törvényszék megkeresése

A bíróság által feltett kérdések

A Szerzői Jogi Szakértő Testület az alperes által csatolt atlaszok, továbbá a felperes 2008-as kiadású 03, 02 és 01/A szám alatti atlaszai összehasonlítása alapján nyilatkozzon az alábbi kérdésre vonatkozóan!

1. Szakértői szempontból megállapítható-e, hogy az alperes által sérelmezett, 01., illetőleg 21-es számú, a felperes 2009-es kiadású atlaszai felépítésüket, tematikájukat, szerkesztésüket tekintve megegyeznek, illetőleg nagymértékű hasonlóságot mutatnak az alperes hasonló, csatolt atlaszaival?
2. A véleménynyilvánítás során hasonlítsa össze, hogy a felperes korábbi, 2008-as, illetőleg későbbi, 2009-es kiadású atlaszai önmagukban mennyiben térnek el egymástól szerkezetüket, felépítésüket, a használt ábrákat tekintve, továbbá azt is határozza meg – figyelemmel a felperes előadására – hogy a 2008-as kiadású atlaszokhoz képest hol kerültek új ábrák, térképek stb. elhelyezésre a 2009-es kiadású felperesi atlaszokban, ezek megtalálhatóak voltak-e az alperes korábbi kiadású atlaszaiban, vagy sem?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az alperesi kérdések több száz térképre, és ezek gyűjteményeire (atlaszokra) vonatkoznak, anélkül, hogy kérdéseiben bármilyen konkrét térképre és annak valamely elemére vonatkozó észrevételt tett volna. Az eljáró tanács és az igénybe vett külső szakértő (dr. Papp-Váry Árpád) számára ezért különösen nagy munkaterhet jelentett a térképek áttekintése.

A mellékelt külső szakértői vélemény részletesen tartalmazza a vonatkozó térképek összevetését. Ezekből az alábbi következtetések vonhatók le.

A) A C. Első atlaszom 2009. évi kiadásában (01) megjelent, az azonos című 2008-as atlaszhoz képest történt változások csak az időközben észrevett hibák javításainak tekinthetők. Ezek a változások semmilyen összefüggést nem mutatnak az alperes Környezetünk atlaszával, így ebben a tekintetben az eljáró tanácsnak az a véleménye, hogy a felperes nem sértette meg az alperes szerzői jogát.

B) A C. Földrajzi atlasza (21, 2009) az egy évvel korábbi kiadványhoz képest jelentősebb átdolgozáson ment át. Ezt összevetve az alperes Földrajzi atlaszával a következő következtetések vonhatók le.

- A C. atlaszában sok új jel szerepel. Ezek közül csak a titánérc, a volframérc, a kaolin szerepel az alperes atlaszában. Ez a hasonlóság nem eredményezi a térképészeti mű átvételét, hanem csak egyes elemek egybeesését, különös tekintettel arra, hogy e jelek használata nem mutat térbeli egybeesést a két atlaszban.
- Szintén újdonság a C. 2009-es atlaszában, hogy az energiatermelés ábráit a korábbi betűs jelölés helyett villámszerű ábrákkal helyettesítették. Ez a hasonlóság szintén nem eredményezi a térképészeti mű átvételét, hiszen a mű egésze szempontjából jelentéktelen alkotóelemek kisebb változtatásának tekinthető. Megjegyezzük, hogy ilyen jelölések már a C. korábbi atlaszaiban is szerepeltek, így ennek az ötletnek a forrása sem az alperes atlasza, sőt: az alperesi használat forrása lehet éppen a korábbi felperesi használat – ennek azonban nincs jelentősége, mert ezek az egyszerű jelölési megoldások önmagukban nem érik el a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni-eredeti jelleget.
- Több mint száz térkép közül mindössze kettő van (A Föld éghajlata és a Természetes növényzet), amelyik első pillantásra hasonló szerkesztői elképzelést mutat. A C. növényzeti térképe azonban megtalálható a felperes korábbi, Földi környezetünk atlaszában (10–11. o. 2004), de A Föld éghajlata térkép és az éghajlati grafikonok is megjelentek ugyanebben az atlaszban (6–7., 8–9. o.).
- A 73. oldalon a lemeztektonikát bemutató térkép kiegészült a különböző lemezta-lálkozásokat szemléltető ábrákkal. Ez korábban nem volt a C. atlaszában, ugyanakkor az M. atlaszában szerepelnek ilyen ábrák. Önmagában azonos téma feldolgozása természetesen nem eredményez szerzői jogi jogsértést, ilyen helyzetben a mögöttük álló tudományos munka és a vizualizáció bír jelentőséggel. Az eljáró tanács szerint a két megoldás kivitele, megformálása teljesen különbözik egymástól, így jogsértésről ennél a térképnél sem beszélhetünk.

Utalunk az eljáró tanács alapügyben adott szakvéleményére, amely szerint a térképmű alapját képező valóság olyan tényhelyzet, ami nyilvánvalóan nem részesülhet szerzői jogi oltalomban. Az Szjt. 1. § (5) bekezdésének helyes értelmezése szerint ugyanis a tények sem-

milyen körülmények között nem részesülnek szerzői jogi oltalomban (nemcsak amikor sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgálnak).

Szintén utalunk arra, hogy az Sztj. 1. § (6) bekezdése szerint valamely ötlet, elv, elgondolás nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek. A C. új atlaszában szereplő újdonságok, amelyek néhány eleme hasonló az alperes atlaszában megoldásaihoz, csak ilyen „ötletnek” tekinthetők, így átvételük (ha ennek ténye egyáltalán bizonyítható lenne) nem alapoz meg szerzői jogi jogsértést.

A térképészeti mű összetett alkotás, amely rengeteg tény- és kreatív elem használatával áll össze, és amelynek létrehozatala során a *tudományos kutatás és alkotás* (lásd vetületválasztás, domborzatrajz, síkraajz, névrajz, jelkulcs, színekulcs, gyámrajz) szorosan összefügg a *grafikai tervezéssel és kivitelezéssel* (lásd színek és formák megválasztása és alkalmazása).

Összefoglalva

Az eljáró tanács nem látja megalapozottnak azt az alperesi véleményt, hogy a C. átdolgozott 2009-es atlaszai (01 és 21) az alperes korábbi atlaszainak átvételével, átdolgozásával jöttek volna létre.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Tóth Péter Benjamin, a tanács előadó tagja
Dr. Győri Erzsébet, a tanács szavazó tagja

Melléklet: külső szakértői vélemény

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

A Szegedi Törvényszék 2. P. 20. 548/2010/115. végzésében szakértői véleményt kér az alperes felperessel szemben előterjesztett viszontkeresetéről.

Az alperes szerint a felperes átdolgozta 2009. évi kiadású 01 számú atlaszát az alperes szintén 2009-ben kiadott atlaszainak felhasználásával.

1. Első lépésként megvizsgáltuk milyen változásokat hajtott végre a felperes atlaszai új kiadásában.

Első atlaszom (01 2008., 01 2009.)

Az 1. oldal jelmagyarázatában új az uránérc, az édesipar, a söripar jele, kimaradt a színes-fémkohászaté. Az energiatermelés három jele módosult, de ezeket a jeleket használta a C.-W. 1995. évi Földrajzi atlasza is:

- 19. oldal: a cukorrépa-terület fotóját és térképi jelét felváltotta a repce;
- 22–23. oldal: a településeknél feltüntetett jelek száma változott;
- 31. oldal: a cigány népesség felületi vonalkázása felületi szín lett;
- 38–39. oldal: az euró pénzérme London fényképéről átkerült az ír tengerpart fényképére.

Földrajzi atlasz (02 2008., 21 2009.)

Címoldal: „a 10–16 éves tanulók számára” megjelölés „az 5–10. évfolyam számára” megfogalmazásra módosult.

Új belső címoldal lett. Új a kétoldalas tartalomjegyzék (2–3. oldal). A jelmagyarázat (4. oldal) néhány jellel bővült: kiemelt jelentőségű nemzetközi repülőtér, molibdénérc, kobaltérc, titánérc, magnéziumérc, volfrámérc, kaolin, márvány, geotermikus erőmű, árapályerőmű.

Az atomerőmű, hőerőmű, vízi erőmű jele az Első atlaszomhoz hasonlóan áramütésszerű rajzra változott.

A térképismereti alapfogalmak egyoldalas ábráját négy oldal váltotta fel. Az ábrák egy légi fényképet (6. o.) és a Föld különböző nézetű űrfelvételeit (8. o.) kivéve szerepelnek az Első atlaszomban is.

10–11. oldal: kiegészült A Kárpát-medence földtani szerkezete melléktérképpel, de ez az előző kiadásban, a Magyarország domborzata térképen volt (7. oldal). Az áthelyezett melléktérkép helyére Magyarország földtani szerkezete térkép került. Tartalma teljesen eltér az alperes azonos ábrájától.

Észak- és Dél-Dunántúl térképeit (8–9. o.) egybeszerkesztették. Feltehetően azért, mert a 8. és 9. oldalon, szinte egymás alatt ábrázolt Balaton zavarta a tanulókat. Az átfedés megszüntetésével felszabaduló helyre a Balaton és a Velencei-tó térképe került.

A 16–17. oldal új melléktérképe a Tisza-tó és környéke.

A Budapest és környékének fejlődése térkép (2008. évi kiadás 14. o.) kimaradt, Budapest és környékének méretaránya és így az ábrázolt terület kiterjedése megváltozott (1:300000 helyett 1:325000 lett).

Magyarország mezőgazdasága (23. o.) Talajaink minősége térkép ide került az előző kiadás következő oldaláról. A szálas- és szemestakarmány-termelés egy térkép lett. Az Ipari növények térkép a cukorrépa helyett a repcét ábrázolja.

24. oldal: A 2008. évi atlasz Felszíni vizeink és Ivóvizeink minősége térképeit egybeszerkesztették. Két új térkép a nagyobb, szennyezett levegőjű települések és a hulladékégetők.

25. oldal: új térkép Magyarország természetvédelme és világörökségi helyszínei. (Ez a térkép az Első atlaszom, 2008. 21. oldalán levő térképnek az átvétele nagyobb méretarányban.)

26–27. oldal: Az aktív keresők körgrafikonja helyett Budapest kerületeinek a népsűrűségét ábrázoló térkép készült.

31. oldal: új térkép a Jellegzetes időjárási helyzetek Európában.

25. oldal: az Európai Unió egy oldalon lévő hat kis térképe helyett két oldalon (34–35.) elhelyezett öt térkép lett. Az iparban, mezőgazdaságban, szolgáltatásban foglalkoztatottak százalékos arányát felváltotta az egy főre jutó GDP változása (1995–2004) és a felsőfokú végzettségűek aránya.

39. oldal: a Pireneusi-félsziget kiegészült az Atlanti-óceánban lévő spanyol és portugál szigetekkel, az Alpok térképe (44. o.) az Aletsch-gleccserrel.

A Kárpátok és az Északi-tenger kőolaj- és földgázmezői térképek kimaradtak (2008. évi kiadás 38., 39. o.).

57. oldal: Japán új melléktérképe a Tokiói-öböl környéke.

63. oldal: Afrika országai új melléktérképe a Ghardia-oázis és a Seychelle-szigetek.

73. oldal: A földtani szerkezet és a földrengések térkép össze lett vonva, a felszabaduló területen a kőzetlemezek találkozása és a kéreg anyagának körforgása ábrákat helyezték el.

A 72. oldal két térképéből – földrajzi övezetesség, természetes növényzet – két, teljes oldalas ábrázolás lett éghajlati grafikonokkal, növényzeti ábrákkal.

Új oldal az ökológiai lábnyom és a gazdasági fejlettség különbségei (83. o.).

A Föld zászlói rákerültek a Föld országai térképre (87. o.).

A nagy magyar utazók rajza Balázs Dénes útjaival kiegészült (89. o.).

Az egész atlaszban a domborzati térképeken lévő ipari jeleket mindenütt javították.

2. *A változásokat összevettük az alperes Környezetünk atlaszával és Földrajzi atlaszaival*

A C. Első atlaszom 2008. és 2009. évi kiadásai közötti változások időközben észrevett hibák javításai, semmilyen összefüggést nem mutatnak az alperes Környezetünk atlaszával.

Földrajzi atlasz (021, 2009.) és Földrajzi atlasz

A C. atlaszában szereplő sok új jel közül csak a titánérc, a volframérc, a kaolin szerepel az alperes atlaszában. Ezek a jelek sem mutatnak térbeli egybeesést a két atlaszban.

Az energiatermelés villámszerű ábrái a C. korábbi atlaszaiban is szerepeltek.

A C. két atlasza közötti változtatások, új melléktérkép vagy új térkép nem található az alperes atlaszában.

Két térkép van (A Föld éghajlata és a Természetes növényzet), amelyik első pillantásra hasonló szerkesztői elképzelést mutat.

A C. növényzeti térképe azonban megtalálható a cég Földi környezetünk atlaszában (10–11. o. 2004.), A Föld éghajlata térkép és az éghajlati grafikonok is megjelentek ugyanebben az atlaszban (6–7., 8–9. o.).

A 73. oldalon a lemeztectonikát bemutató térkép kiegészült a különböző lemeztalálkozásokat szemléltető ábrákkal. Ez korábban nem volt a C. atlaszában. Az M. atlaszában szerepelnek ilyen ábrák, de kivitelük, megformálásuk teljesen különbözik a C. rajzaitól.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy a felperes átdolgozásai egyetlen térképen sem azonosak vagy hasonlóak az alperes atlaszaihoz, közvetlen átvételt feltételező állítása megalapozatlan. A változtatások egy része kisebb hibák javítása vagy oktatási szempontból (pl.: ökológiai lábnyom) szükséges változtatás. Az átvett ábrák nagy többsége szerepelt a felperes korábbi atlaszaiban.

Az az állítás, hogy az új kiadású felperesi atlaszok hasonlóságot mutatnak az alperes atlaszaival nevetséges felvetés. A per azért indult, mert a felperes szerint az alperes átvette az ő atlaszait, azaz a két kiadó atlaszai erős hasonlóságot mutatnak. Az eredeti perbe fogott atlaszok átdolgozott kiadásai nem mutatnak jelentős különbséget, az új atlaszok kivitele hasonló, de nem azért, mert a felperes az előbbieken leírt, kismértékű módosításokkal megváltoztatta volna azokat az alperestől átvett anyagokkal, mivel ilyet nem találtunk a változtatások, módosítások között.

Az alperes azon állítása, hogy atlaszait 2010-ben tankönyvvé nyilvánították, és engedélyezték forgalomba hozatalát, nem érv a felmerült szerzői jogi jogsértés ellen. Tankönyvvé nyilvánítás során nem vizsgálják a mű eredetét, kitől vett felhasználásra anyagot stb., mert feltételezik, hogy jogtiszt munkát nyújtottak be az engedélyezéshez.

A bíróság kérte, hogy nyilatkozzak arra nézve, hogy alperes által átdolgozottként tekintett kiadványok mennyiben térnek el a korábbi kiadású atlaszoktól.

Az előbbieken felsorolt átvételeknek tartott térképeket a 2010. évi kiadásokban is megvizsgáltam. Az alperes Magyarország és a kontinensek tematikus térképeinek egy részénél megváltoztatatta a felületi foltok határait. A módosított térképek helye, színvilága nem változott. Néhány 1/2, 1/4, 1/6 oldalas térképen a felületek határvonalainak a módosítása nem változtatott azon a tényen, hogy az alperes atlaszai a felperesével azonos felépítésű, kivitelű atlaszoknak látszanak.

Az egyes tematikus térképek tartalmának módosítása nem tekinthető lényeges átdolgozásnak.

*Dr. Papp-Váry Árpád,
az MTA doktora, egyetemi magántanár, főiskolai tanár,
a Nemzetközi Térképészeti Társulat tiszteletbeli tagja*

Összeállította: dr. Tarr Péter